

✙ ЗАПОВІТ СВ. КИРИЛА І МЕФОДІЯ

РІК ВИДАННЯ XXIII МІСЯЧНИК ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ № 11/1980

● 14 вересня ц. р. одностові торжества відбувались в Дубравці на честь свята Різдва Пресвятої Богородиці. Св. Літургію служив о. И. Надзам і прот. Ю. Цапа, настоятель місцевого приходу. Пролозивував в. Й. Надзам.

● 21 вересня ц. р. одностові торжества були у православному приході Земплінська Широка, куди з нагоди свята Різдва Пресвятої Богородиці завітав і Преосвященні-

ний владика Никанор у супроводі прот. Ю. Цапа, окружного архієпископа. Гостя вітали вірники з процесією. У вході в храм вітав владика брата Андрія Павлина, а всередині храму адміністратор місцевого приходу о. Йозеф Надзам. Служив св. Літургію Преосвященніший владика за участі прот. Ю. Цапа, о. Ладіслава Білого і Й. Надзама. Проловідь на тему свята говорив владика Никанор.

НА НАШУ ПРАВОСЛАВНУ ЦЕРКОВНУ ПРЕСУ ДАРУВАЛИ:

вірник з Удоля — 100 Кчс, віруюча із Свидника — 100 Кчс, Кирил Бірка, Швермово — 50 Кчс, Андрій Малина, Упор — 100 Кчс, православний приход у Бишті — 200 Кчс, Марія Кумичакова, Чабини — 50 Кчс, Єпархіальна Рада Православної Церкви, Пряшів — 220 Кчс, православний приход у Кральовцях — 250 Кчс, православний приход у Маріянських Лазнях — 200 Кчс.

Всім, хто дарував на потреби нашої преси, щиро дякуємо. Прізвища дальших опублікуємо в наступному номері.

Магазин «ПЕТРА», Пряшів, вул. СРР, № 1 повідомляє всіх читачів, в яких є інтерес до «Православного церковного календаря на 1981 рік», що вже приймає замовлення на нього.

Слідуючий номер вийде 2 грудня 1980 р.

Видає: Православна Церква в Чехословаччині у ЦВ у Братиславі. — Редакція: 080 01 Пряшів, вул. ім. Словацької республіки рад № 1, тел.: 313 79. Керує редакційна колегія. Відповід. редактор проф. Др. Стефан Пружінський, технічний редактор Г. Ференцова. — Виходить 12 раз у рік. — Друкують Дукляньські друкарні, н. п. Пряшів: Річна передплата 12 Кчс, один номер — 1 Кчс. Річна передплата для кордону — 2 долари — Поширює ПГС. Замовлення приймає кожний поштамт і листоноші. Закордонні замовлення треба надсилати на адресу PNS — Ústředná expedice tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48. Дозволено постановою SÚTI 15/10 з 27. 12. 1972. Číslo indexu: 49 894.

ПІДГОТОВКА ВЕЛИКОГО СОБОРУ

Римо-католицькі віроучителі з Німеччини відвідали царградський центр поблизу Женеви-Шамбезі. Прийняв їх митрополит Дамаскин і відповідав на їх питання про майбутній Всеправославний Собор. Він сказав, що найбільшою перешкодою для відновлення єдності між Православною і Римо-Католицькою Церквою є питання примату (першості).

Римо-католицькі теологи були дуже здивовані, що підготовка Собора розроблена до всіх деталей. Митрополит Дамаскин пояснив їм, що це зроблено тому так, «Що не можна ні подумати, щоб ІСТИНА давалась на голосування.»

КУЛИКОВЕ ПОЛЕ — РУСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

600 років минуло з часу, коли руські війська під командуванням князя св. Дмитра Донського завдали поразку на Куликовому полі татаро-монгольським ордам. Як відомо, татарські і монгольські орди були відвічними ворогами не лише тодішньої Русі, але і всієї Європи. Татари і монголи тримали в полоні майже цілу Європу, щодо кількості були в перевазі у порівнянні з руськими військами. Куликове поле є поблизу Тули, близь Москви. Перемогою над ворожими силами на саме свято Різдва Пресвятої Богородиці 8-го вересня (новий стиль — 21 вересня) уможливилось возз'єднати руські князівства і це стало прикладом, як слід успішно боротись проти турецьких і монгольських орд. Треба зауважити, що Руська Православна Церква завдяки зусиллю Сергія Радонежського дала ініціативу на велику оборонну війну. Цей святий закликав вірників на захист Русі, молився за свою землю, за свій народ. І для нас служить великим прикладом патріотичного служіння своїй країні. В той час це була особа великої духовної сили і авторитету. Переможна війна підняла національну свідомість руського народу. На честь історичної битви було побудовано в 1850 р. монументальний пам'ятник висотою в 28 м. Тут же на місці битви побудовано і гарний храм з 1913—1917 рр., який належить до скарбів руської церковної архітектури.

● Видавництво «Советская Россия» цього року випустило у світ книжку «Сказание о Мамаевом побоищи». Це гарна фототипічна публікація цього пам'ятника з XV ст. (первісний текст ще старший), який описує перемогу руських військ. Примірник цього твору бібліотеці нашого Православного богословського факультету в Пряшеві подарувала група священників Руської Православної Церкви, очоленої архієпископом Варфоломієм. Щиро дякуємо.

Гн.

Введение во храм Пресвятой Богородицы

В Ветхозаветной Церкви был обычай посвящать детей своих на служение Богу. Таких посвященных детей приводили во храм, священники благословляли их, приносили Богу жертву и заботились о дальнейшем их воспитании до совершеннолетия. Дети, посвященные Богу, жили при храме в особых помещениях, упражнялись в молитве, чтении книг Священного Писания и различных занятиях, свойственных полу и их возрасту.

Родители Отроковицы, святые праведные Иоаким и Анна, дожились глубокой старости, но не имели детей. Они усердно просили Бога даровать им дитя, которое они обещались посвятить на служение Богу. Господь исполнил их прошение, и у них родилась дочь, которой дали имя Мария. Когда Пресвятой Деве Марии исполнилось три года, привели Ее родители святые Иоаким и Анна из Назарета в Иерусалим, чтобы исполнить свой обет. Тяжело было, конечно, расставаться со своею единою дочерью, но они, вероятно, предугадывали, что Ей предстоит какое-то исключительное служение.

Три дня путешествовали из Назарета в Иерусалим, но, идя, они не чувствовали утомления. К назначенному дню в Иерусалим собрались родственники Иоакима и Анны, чтобы принять участие в этом священном торжестве, в котором принимали участие невидимо и ангелы Божии. Открылось торжественное, но притом скромное шествие одушевленного Кивота в дом Господень.

Пред храмом Пречистую Деву Марию, веденную своими родителями, ожидали сверстницы в белых одеяниях с возжженными светильниками и духовными песнопениями, а позади шли родственники и знакомые. Пресвятая Дева была украшена царскими благолепными одеждами, приличествующими ДОЧЕРИ ЦАРЕВОЙ, Невесте Божией. К дверям храма было 15 ступеней. Пресвятая Дева к удивлению всех, никем не поддерживаемая, легонько поднялась к самым дверям, где Ее встретил первосвященник Захария, отец Св. Иоанна Крестителя, который, движимый Духом Святым, взял Ее за руку и ввел Преблагословенную во Свята Святых, куда и сам мог входить только один раз в год — в день очищения. Это поразило даже ангелов КАКО ДЕВА ВНИДЕ ВО СВЯТАЯ СВЯТЫХ. Родители Пресвятой Девы принесли жертву Богу по закону, приняли благословение от Захарии, вернулись домой, а Пречиста Дева оставалась при храме, чтобы воспитываться пред Господом полных 9 лет. Родители часто навещали Ее, особенно мать Анна. Но когда они отошли ко Господу, Она осталась сироткой, не опуская ни на минуту храм и невозбранно молилась во Свята Святых. Здесь Она дала обет пожизненного девства и впервые указала миру эту прекрасную добродетель. Здесь Она смиренно исполняла все возла-

гаемые на Нее обязанности, находясь в совершенном послушании у своих священников.

Девство в то время не считалось особо важным подвигом. Девы, получившие воспитание при храме, по достижении совершеннолетия выходили замуж. Но Пренепорочная Дева как 12-ти летняя дала обет пожизненного девства Господу. Этого не было до Нее. Поэтому священники были в недоумении. После некоторого раздумья, решили обручить Ее благочестивому старцу Иосифу, проживающему в небольшом городе Назарете, где полагала ему в доме и по прежнему занималась богомыслием.

Вспоминая это событие, мы называем этот праздник: Введение во храм Пресв. Богородицы.

Чтобы нам праздновать этот великий праздник с пользой душевною, рассмотрим, на какие назидательные мысли он наводит нас.

Прежде всего, он показывает нам пример твердой верности Господу Богу и любви к Нему. Этот пример нам подают св. прав. богоотцы Иоаким и Анна. Кому знакомы родительские чувства, может себе ясно представить, как св. богоотцы переживали разлуку со своей единственной Дочерью, и то в старческих преклонных годах жизни. Но все же они с благоговейным чувством проважали Ее в храм, зная, что отдают Ее Богу, на служение Ему, как живую Жертву Ему. Часто бывает, что любовь к Богу требует от нас жертвы, требует ради Него и верности Ему пожертвовать чем-либо, самым дорогим нашему сердцу. Как иногда тяжело это нам бывает сделать! Только самая горячая любовь к Богу и вера в Него смогут нас побудить к самопожертвованию. И вот в этом одушевляет нас всегда пример св. Иоакима и Анны, пламенно любивших Бога и отдавших ему свое Чадо, испрошенное у Него молитвою смиренной веры и преданности.

История сегодняшнего праздника поучает нас дальше — на ту любовь, которую мы должны иметь к храму Господню. Для Матери Божией храм Иерусалимский был тем жилищем, где Она хотела пребывать день и ночь, чтобы быть в постоянном молитвенном общении с Господом. Храм для Нее был школой, радостью, пищей, дорогой, по которой Она возлетела превыше всей твари и стала Честнейшей Херувим и славнейшей без сравнения Серафим.

Пресвятая Дева Мария, воспитавшись в храме, Сама стала «Пречистым храмом Спасовым», Сама стала «одушевленным Престолом Божиим». Так в акафисте Ей мы умиленно и величаем Ее: «радуйся, Святая Святых большая! радуйся Сосуде всезлатый, в нем же уготовился нас ради Плоть и Кровь Божественного Агнца! радуйся златая кадильнице, возносящая к Богу фимиам молитвы верных! радуйся, стамно всевятая, в ней же блюдется Хлеб жизни вечный!...»

Мы, по словам апостола Павла, призваны к тому, чтобы тоже сделаться живыми храмами Духа Святого. «Вы — храм Божий и Дух Божий живет

в вас» (I. Кор. 3, 16). Но стать храмом Духа Святого мы можем только через наши храмы; в них веет благодать Духа Святого; здесь в молитвах, песнопениях и священнодействиях воспитываются души наши для Бога и вечности. Поэтому мы должны любить св. храмы и дорожить ими! И как неразумно поспевают те, которые или не радят о посещении храма Божия, или даже считают его ненужным для христианской жизни! Пример Пречистой Девы, воспитавшейся в храме, да вразумит нас к частому посещению храма нашего и любви к нему. И если дом наших родителей манит нас к себе своей лаской и любовью и мы под кровом его находим тихое пристанище, то как же не стремиться в дом Господень?!

Прославим же Богоизбранную Отроковицу, входящую во храм Господень, чтобы уготоваться в нем в Жилище Божие! И усердно помолимся Ей, да соделает Она и нас достойными к принятию Божией благодати, дабы стали мы храмами Духа Святого и исполненными живой веры и самоотверженной любви ко Господу нашему.

Прот. Иосиф Илюк,
спиритуал ПБФ.

Введение во храм Пресвятой Богородицы. (Фреска в монастыре Студеница, Югославия, 1313—14 гг.).

Про слово Боже

Слово Боже охоплене в пророцьких і апостолських книгах, які згідно з грецькою мовою несуть назву «Біблія», тобто книги. Ці книги іноді називаються і Писанням, як говорить Христос: «Дослідіть но Писання...» (Йоан. 5, 39). І апостол Павло до Тимофія пише: «І ти знаєш з дитинства Писання Святе, що може зробити тебе мудрим на спасіння вірою в Христа Ісуса» (2 Тим. 3, 15). Називаються також і книгами Закону Божого, оскільки вони охоплюють весь Божий Закон.

Слово Боже тому називається Божим, бо від Бога посередництвом пророків і апостолів було явлене і передане, як пише про це св. апостол Петро: «Бо пророцтва ніколи не були з волі людської, а звіщали його святі Божі мужі, проваджені Духом Святим» (2 Петр. 1, 21). Апостол Павло додає: «Прийнявши почуте від нас Слово Боже, прийняли ви не як слово людське, але — як правдиво то є — Слово Боже, що й діє в вас, віруючих» (1 Сол. 2, 13). І знову вже згаданий апостол до Тимофія: «Усе Писання Богом натхнене, і корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності, щоб Божа людина була досконала, до всякого доброго діла готова» (2 Тим. 3, 16—17). Священне Писання є як лист Небесного Царя Його підданим слугам — нам негідним, Який послав і розкрив через своїх вірних слуг, натхнених Духом Святим, свою святу волю і благословіння. Часто ми питаємось, звідки Слово Боже має в собі ту дивну і божественну силу, що за такий короткий час, як це видимо у проповіді апостолів, коли не через багатьох, але лише через 12 людей, не мудрих, але простих і неосвічених їх блага вість розширилась по всьому світі, як і пишеться про це у Святій Книзі: «По цілій землі пішов відголос їхній, і до краю вселенної їхні слова» (Пс. 18, 5). І не лише розширилась вість, але і принесла великі плоди, оскільки язичники, що жили в бездум'ї, залишали свої язичеські звичаї, а признавали розп'ятого Христа, помершого притупливою смертю помершого. І хоч диявольська хитрість, підступи і різні підлесництва дуже сильно діяли, коли мудрі і сильні тодішнього світу дуже міцно ставились на опір їх проповідям, все ж нічого цим не досягли. Бо як сонячним променям не пошкодить вітер, так і апостолам, як променям Христа, променям Сонця Правди, посланим на землю, не міг диявольський вітер їм перешкоджати, ні шкодити. І що дивне, ті, які цих провісників Слова Божого вважали блазнями, многі з них загоріли мрією, бажанням стати їх учениками.

З наведеного для нас, християн, впливає так:

1. Слово Боже як великий і небесний дар мусимо поважати, вшановувати і любити його, як це робив і пророк Давид (Пс. 118, 2).

2. Повчатись ним вдень і вночі.

3. Дякувати від серця за цей великий дар Небесного Отця.

4. За його садами вести своє життя і виправляти свою мораль.

5. Невдячними і нерозумними є ті, які без помічення залишають Слово Боже, не читають його і не слухають його, які пробують знати, що діється на різних місцях земної кулі і не хочуть нічого знати із Слова Божого — що діється в їх душах і до якого кінця вони наближаються — до вічного життя або до мук вічних, що, безперечно, є ознакою блудної душі.

Свята Біблія, або книги, в яких охоплене Слово Боже, поділяються на книги Старого і Нового Завіту. Книги Старого Завіту є ті, які були написані ще перед приходом Христа, як, наприклад, книги Мойсея, книги пророків та ін. Книги Нового Завіту є ті, які були написані апостолами

після приходу Христа, як, наприклад, чотири євангелія, послання апостолів і т. п.

Слово Боже, охоплене у священних книгах Старого і Нового Завіту, поділяємо на дві головні частини: Завіт і Євангеліє. Під Завітом розуміємо Заповіді Божі, в яких Бог будь приказує або забороняє, що треба робити, а чого берегтись, як, наприклад: «Відступися від злого і добре чини» (Пс. 33, 15). Під Євангелієм треба розуміти Його всі милосердні і радісні завіти, які вже будь сповнились, як, наприклад, прихід Ісуса Христа, Сина Божого, Який вже прийшов і зробив велике діло нашого спасіння, або ті, які ще лише мають відбутися, як, наприклад, загальне воскресення і вічне життя віруючих во Христа. Вся і повна сила Євангелія походить від самого Христа і коротко сполучена в словах: «Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Єдинородного, щоб кожен, хто вірує в Нього, не загинув, але мав життя вічне» (Йоан. 3, 16).

Нашим прабатькам Адаму і Єві Закон Божий був даний в раї і вкладений до їх сердець. Однак Мойсею Закон Божий був написаний Богом і переданий на горі Синай на двох кам'яних плитах і посередництвом нього Закон був з'явлений людям, як дізнаємось про це із Мойсеєвої книги Екзод (части 32 і 34). Однак Євангеліє приніс на землю і звістував сам Христос, Син Божий, з лона Свого Отця Небесного: «Він благовістив мир вам, далеким, і мир близьким» (Ефес. 2, 17), сам про себе кажучи так: «На Мені Дух Господній, бо Мене Він помазав, щоб Добру Новину звіщати вбогим. Послав Він Мене проповідувати полоненим визволення, а незрячим прозріння, відпустити на волю мучених, щоб проповідувати рік Господнього змишування» (Лук. 4, 18—19). Про Закон і Євангеліє св. Йоан євангеліст коротко написав: «Закон бо через Мойсея був даний, а благодать та правда з'явилися через Ісуса Христа» (Йоан. 1, 17).

Що нам розкриває Слово Боже, в те нам, безсумнівно, треба вірити, немовби ми це бачили на власні очі, бо навіть набагато більше, бо наші почуття можуть нас дуже легко обманути, що зовсім не можна твердити про Слово, виражене Богом. Йому ми мусимо вірити більше, як з мертвих воскреслому і говорячому, бо написано так: «Як Мойсея й Пророків не слухають, то коли хто й із мертвих воскресне — не будуть вірити» (Лук. 16, 31). Боже благовіщення, розкриті у Святому Писанні і підтвержене чудесами і знаменнями, більш вірогідне, ніж голос цілого світу, бо «Господній Закон досконалий» (Пс. 18, 8). Кожна людина має нахил до брехні і може підводити, однак Бог як вічна правда обманювати не може, бо «є Богом вірним, а не віроломним» (Деут. 32, 4). Небо і земля зникнуть, але Слова Божі ніколи не зникнуть (Мат. 24, 35; Лк. 21, 33). І тому все, що благовістив нам Бог, справді є незнищимою правдою, а що передбачав, що станеться, то це напевне, як наповниться час, здійсниться. Безперечним буде воскресення із мертвих, безперечним буде другий прихід Христа на землю, як відбудеться і перший, Його Суд буде справедливий, нагородивши справедливих і покаравши грішних і т. д.

Слово Боже передане нам посередництвом пророків і апостолів, було написане в такій мірі і дусі, щоб ми, дотримуючись його, здобували вічне спасіння. «Це ж написано, щоб ви ввірували, що Ісус є Христос, Божий Син, і щоб, віруючи, життя мали в Ім'я Його» (Йоан. 20, 31). А св. Павло пише: «А все, що давніше написано, написано нам на науку, щоб терпінням і погіршою з Числення ми мали надію» (Рим. 15, 4). Тому і Христос передає Євреям для дослідження Писання: «Дослідіть но Писання, бо ви думаете, що в ньому маєте вічне життя, — воно ж свідчить про Мене» (Йоан. 5, 39). Хоч св. прабатьки і патріархи йшли дорогою спасіння без писаного слова — Священного Писання, все ж їх повчав, вів і втішав без-

посередньо голос Божий, як дочитуємось про це в 1 книзі Мойсея — Генезис. Однак ми цей голос Божий і прямо Його ради і повчання очікувати не можемо, але мусимо глядати ради і повчання в Його написаному Святому Слові, дотримуючись слів Христа: «Дослідіть но Писаніє...» І це Слово Боже є для нас безсумнівним, правдивим, міцним і непохитним, бо дане воно нам Богом; це є і засада, правило святої віри і побожного християнського життя. Ця блага вість Христа — «сила Божа на спасіння кожному, хто вірує» (Рим. 1, 16), бо віра залежить від проповідання Слова Божого (Рим. 10, 17), завдяки якому віримо в Христа; «Богові вгодно було спасти віруючих через дурість проповіді» (1. Кор. 1, 21). Тому кожен християнин, який хоче мати живу віру в Бога і зберігати її до кінця життя, мусить це Слово читати або слухати. Так як подорожуючим або тим, що щось роблять, потрібне світло, так воно потрібно і всім ідучим до дороги у вічне життя, а боюючим добру боротьбу віри і побожного життя. Так, всім цим необхідне і потрібне світло Божого Слова, щоб не заблудили на дорозі безбожних. Як тіло по всякий день укріпляється їжею, щоб не стало слабим, так треба по всі дні зміцнювати душу духовним кормом Слова Божого, щоб через голод і спрагу не загинула.

Якщо ми хочемо для духовної користі читати Слово Боже або слухати його, то мусимо ознайомитись з таким повчанням.

1. Оскільки Слово Боже є найціннішим даром Божим, тому треба читати його або слухати із всією побожністю, щирим бажанням, охоче і з пристрастю. Якщо ми наземного царя або іншого високого чиновника слухаємо, повні охоти і побожної пошани, тим більше маємо слухати Бога, який є Царем царів і Вождем вождів і до нас говорить і говорить з нами Словом Своім. І коли ми правдиво і духовно молимося до Нього, коли ми звертаємось до Нього, тоді, коли читаємо Його Слово або слухаємо служачого чи доповідаючого, то чуємо Його самого, з нами говорячого.

2. Слово Боже маємо читати або слухати не лиш тому, щоб ми були обережні і щоб ми жили духовно, а щоб ми Бога і Христа, Сина Божого і Його святу волю пізнали і таким чином здобули вічну спасу. Це те справжнє і належне завдання читання і слухання Слова Божого. Оскільки воно дане нам для нашого спасіння, тому читаймо його і слухаймо.

3. Скрити його в своєму серці як цінний духовний скарб, як це робив пророк Давид: «Я в серці своїм заховав Твоє слово, щоб мені не грішити проти Тебе» (Пс. 118, 11), берегти його і повчатись ним вдень і вночі (Пс. 1, 2) і таким чином насичувати душу, як хлібом насичується тіло, ба ще більше. Бо як тіло без їжі слабіє і страчається, так і віра і вся побожність без корму Слова Божого слабіє, поки цілком не зникне, стратиться, цезне. Або як свічка без парафіну гасне, так і віра і вся побожність без Слова Божого гасне, поки цілком не погасне.

4. Кожен нехай думає і дотримує все без сумнівів, що так, як всім людям, так і до мене, нуждаючого, нікчемного і бідного, калючого і грішника звертається Бог своїм Словом як Бог великий, всемогутній, святий і страшний: «Я — Господь, твій Бог...» (Екз. 20, 2): покайся, віруй, люби, переноси муки, будь покірним і т. д.; бо не слухати Його як справедливого — є страшним, нерадісним. І навпаки, велику благодать від Нього здобуде той, хто трясеться перед Його словами (Пс. 66, 2; 102, 11, 13).

5. Не дивімсь ми на інших, що вони роблять, але дотримуймося єдиного Божого Слова і роздумуймо, про що повчає. Бо з дня в день віра з вірою і любов'ю зменшуються і слабють, помножуються спокуси, які впливають на чуття, впливаючи на народжуючу віру, хоча її цілком погасити і висунути.

6. Оскільки наш розум без Божого просвічення сліпий, наша воля без благодаті Божої погана, а хотіння і пристрасть слабі, тому ми мусимо щиро молитись Богу, щоб Він сам просвітив наш розум, зміцнив і виправив нашу волю, щоб подав нам руку допомоги, як це було з псалмістом, який в цілому 118 псаломі щиро молитесь, щоб повчив його Бог і привів його на дорогу Його Заповідей, щоб допомагав йому і вів дорогою спасіння. І тому з молитвою потрібно Слово Боже, з молитвою читати його або слухати і з молитвою і подякою і закінчити. Нам відомий спосіб з минулого (і сьогодні) молитись на церковних зібраннях перед початком читання Слова Божого, тобто Апостола і Євангелія, а після його закінчення подякувати Богу за цей великий Його дар. Починаючи читати або слухати Слово Боже, можна так молитись із псалмістом: «Своєму рабові пощасти, щоб я жив, — і я буду держатися слова Твого. Відкрий мої очі, і хай чуда Закону Твого я побачу. На землі я приходець, — Своїх Заповідей не ховай Ти від мене» (Пс. 118, 17—19). Або так: «Господи Ісусе Христе, Сине Божий! Розкрий мою думку, щоб я розумів Твоє слово, як Ти розкрив Його Своім апостолам» (Лук. 24, 31, 45). Або і так, як кому буде дане через благодать Богу.

Підготував прот. П. Корманик.

Батькам і дітям

Проблеми з вихованням молоді — мабуть, такі старі, як і сама сім'я. З історії людського суспільства ми знаємо, що батькам, вихователям і вчителям не завжди вдавалось виховувати молодь в згоді з загальноморальними нормами сім'ї і людського суспільства. Проблеми між батьками і дітьми — завжди специфічні, залежно від доби. Впливають із соціологічних особливостей. Саме соціологічні особливості доби є одним з найбільших феноменів, впливаючих на формування кожної молоді особистості. Оскільки на особисте формування людей «скоріше народжених» впливають інші соціологічні фактори, як на сучасну молодь, їх життєві погляди, законмірно, трохи відмінні від поглядів сучасної молоді. Соціологічний фактор впливає на формування особи людини, тому він в цьому напрямі дуже важливий. Однак було б помилковим гадати, що лише єдиним. Наші старші люди в поглядах на життя не відрізняються від молодих лиш тим, що виростили в інших умовах, але і тому, що свої знання

здобули завдяки життєвої школи, в якій не панували лиш теоретичні знання, але і жива дійсність. Цей факт дає життєвій школі ознаку правдивості пізнання і смислу життя. Але і тут єдиним критерієм вартості життєвого досвіду не спочиває лиш в життєвій школі, але особливо в тому, що було її змістом. Отже, запорукою правдивості життєвої школи не є саме життя по собі, але спосіб його прожиття. Тому погляди старших, що молодь має погану уяву про життя, бо її мислення не є традиційним, не мусить завжди бути обґрунтованими. Молоді йдеться про стремління жити вільно і свобідно не лиш з боку суспільного, але і в пізнаванні такого світу, від якого сподіваються духовного збагачення. Тому молоді люди радо подорожують, пізнають світ, хочуть втішатись з нього, що старшим часом здається зайвим розтринькуванням грошей і часу. Світ старших і молодих часто в цьому напрямі протилежний. Різниця спочиває не лише в інтересах, які і притаманні віку обидвох генерацій, але особливо в погляді на смисл життя. Це проявляється і в протиріччі оцінки матеріальних і духовних вартостей, які створили старші.

Молоді мали б усвідомити, що кожна справа, кожна річ з економічного і історичного погляду не прибирає, але втрачає свою вартість. З погляду виробника і зокрема його затрати енергії на її виготовлення ця вартість залишається немінною. Тому легковажне розтринькування грошей своїх батьків не є лиш економічною справою сімейного б'юджету, але зокрема зневживанням своїх батьків, частина самореалізації яких була саме і в цих грошах. Нехтування енергією батьків є і відкиданням їх мрій, желань і ідеалів, які хотіли вони уособити саме у вас — у своїй дитині. Тому завжди перед своїм ділом задумайтесь над тим, чи це випадково не поранить те серце, яке вас найбільше любить і ціну якого нічим не надолужите, ні нічим не досягнете.

Цю правду має усвідомити собі не лиш дитина, але і батько. Ціну люблячого серця батьків справді не можна нічим замінити. Коли дитина не знає батьківської любові і не одержує від родичів добру життєву орієнтацію, то в її серці притуплюється почуття любові, пошани, смислу справедливості і краси життя. Таким чином така молода людина не раз блукає в гріху, а старша генерація розчаровується над таким поведженням. Може, вже протягом сторіч звучать примітки старших на адресу таких молодих людей: «ми за наших молодих років таке поведження не могли собі дозволити».

З цього видно, що помилка у вихованні може виникнути на обох сторонах. Так буває і тоді, коли моральний чи карний делікт з правового боку доказаний виключно з вини молоді людини. Однак це не означає, що молода людина не є морально вільною і не відповідає за свої вчинки. Але означає це, що перед вчиненням поганого діла молода людина піддалась спокусі, яку простягнув їй грішний світ.

Що таке грішний світ? На це питання можна було б відповідати з різ-

них точок зору. Але характерною ознакою його є: гордість, лицемірство і егоїзм, який переростає в багато ересей, часто кульмінаючих в обмані і насиллі.

У нашому світі, крім згадуваних гріхів, завдяки Богу знаходимо і скромність, щирість, трудолюбність, чесність і любов. В цій життєвій реальності основою є те, що для духовного життя молоді людини дають родичі. Сімейне життя — це дуже важливий феномен, впливаючий на формування особистості молоді людини. Адже дитина при своєму народженні не вирішує, в якому світі хоче жити. Для неї світом і життєвою школою є життя її сімейного кола. В ньому вона вчиться не лиш ходити і говорити, але і пізнавати, що таке добро, а що таке зло. Сімейне життя презентує в дитині реальність життя світу, яку дитина хоче чим скоріше досягти, бо хоче чим скоріше статись повноправним членом сім'ї і суспільства, в якому живе. Цю правду підтверджує і той факт, що дитина під час грання наподібнює не лиш працю дорослих, особливо батька і матері, але і їх мову, рухи і різні звички. Тим реалізація моральних засад батьків, як і все їх духовне життя, стається сім'ям для духовного розвитку дитини. З цього випливає, що батьківським святым обов'язком є постійний самоконтроль, тобто переоцінка свого життя, як життєвої школи своєї дитини. Родич має задуматись не лиш з точки зору змісту, тобто, як живу, але і з боку виховного процесу, тобто, як дитина своїм життям виховно виростає.

Саме тут є одна з найбільших труднощій мистецтва добре виховувати. Вміти молоді людину назвати так, щоб слова родичів сталися життєвим кредо. Прищепити молодій людині моральний ідеал в її серце — це мистецтво, яке не має визначені шаблони і яке не можна завжди копіювати просто з гарного прикладу свого сусіда. Кожна людина, так само і молода, є іншою, залежно від характерних й інтелектуальних здібностей. Тому назвати молоді людину, щоб правильно робила, не залежить лиш, щоб їй сказати, хоча б і на тій наймудрішій мові, але на тому, щоб це їй сказати мовою зрозумілою. Найліпшим способом є духовно здорова родина. Молода людина створює уяви про світ за тим, як його бачить. Якщо помітить, що батьки виконують свою працю не лиш через обов'язок, але передусім із самозрозумілості, то образ життя виявляється їй як те, що лише можливе, але особливо те, що є природне і самозрозуміле. Іншими словами, дітей ми маємо вчити чесно жити не лише з метою сповнення нашої волі, але природньої інтерпретації смислу і послання людського життя.

Дорогі родичі, ви хочете, щоб ваші діти шанували і любили все те, що для вас святе і для всього людського суспільства? В такому разі ви мусите стати святыми в родині, освячуючи життєву дорогу своїм дітям. Заклик родичам «бути святыми» деколи може здатись переборщеним. Але в дійсності — це цілком природне. Наприклад, малі діти, і хоч не мають

визначення враження слова «святий», все ж в своїй чистій невинній душі це слово в значній мірі відчують. Для них мати і батько є тими найкращими — «найсвятішими» людьми. Ласкаве материнське обняття для дитини є найкращим подарунком, який може її дитина порозуміти і прийняти.

Батьківська моральна досконалість на формування особистості дитини має великий вплив. Через неї переходить милість святості подружжя, засвячує родину. Тому обов'язком родичів є дати простір силі подружньої святості на освячення сімейного життя. Це означає не лиш бути люблячим, але і принциповим і дисциплінованим як до себе, так і до своєї дитини. Життєвим ідеалом і силою вашого сімейного і особистого життя має бути єдино любов. Любов, яка не закриває недостатки своїх дітей, бо тим би їх до певної міри схвалювала, але любов як духовна спожива, яка вчить і укріплює.

Таку любов можна досягти в родинному житті виключенням егоїзму, сварок, насильним примушуванням своїх інтересів і особливо виховуванням довіри, пошани і любові. Родина без любові дістається до безвихідної ситуації, а подружжя, як правило, зриси до розлуки.

Задумайтесь над своїм духовним життям, над своєю подружньою любов'ю, над тим, як її вирощуєте, яку роль у вас відіграє сила Божої любові, куди ведуть ваші подружні відносини, щоб раз діти, яких ви так любите, не сказали при розлуці родичам: «Це ви до нас не мали собі дозволяти».

Мілан Герка, доцент ПБФ.

За мир

Декрет про мир — хартія миру в світі

Щороку в листопаді все прогресивне людство пригадує надзвичайну подію новітньої історії — Велику Жовтневу соціалістичну революцію. Оскільки наші громадяни добре знають умови і причини виникнення цієї революції, на цей раз ми хотіли б спрямувати увагу наших читачів на один з визначних результатів цієї революції — проголошення Декрету про мир, бо сьогоднішня ситуація в світі заслуговує і вимагає цього. Стосовно цієї революції треба пам'ятати на той факт, що це була революція тих, які знаходились на найнижчому ступені суспільного життя, і хоч мали добрих і досвідчених вождів. На ці верстви найбільше долягала біда і всі хвороби тодішнього суспільства, включно тих деформацій, які час від часу мали місце в галузі релігійного життя, як, наприклад, ліквідація Патріархії Руської Православної Церкви, невмолима цензура над пресою та інші втручання царського режиму. І саме ці люди після захоплення влади в свої руки потребували для свого дальшого особистого і суспільного життя лиш одне: завершити боротьбу проти домашніх і закордонних ворогів, встановити мир і будувати нове, мирне, творче і свободне життя, без будь-якого

гніту і експлуататорів. А оскільки це не було лише бажанням народів Росії, але і всіх чесних людей в світі, то негайно на початку існування цієї першої в світі соціалістичної країни було видано Декрет про мир, який через свою важливість можна назвати хартією миру в світі, бо народам Росії не йшлося лише про свої домашні потреби, про свій домашній мир, але і про мир в світі, за що народи Радянського Союзу безкомпромісно борються і сьогодні. Минуло більше як 60 років існування цієї держави, закінчилася перша світова війна, було відбито закордонну інтервенцію, спалахнула друга світова війна та багато інших воєнних конфліктів після неї, з яких деякі продовжуються досі, або виникають нові, як, наприклад, непроголошена війна між Іраном і Іраком, була тут і холодна війна, яку нині деякі політичні представники на Заході хочуть відновити, але Радянський Союз залишився на своїх попередніх позиціях і за весь цей час неустанно намагається досягти одного: встановити тривалий мир у світі шляхом роззброєння, братерської співпраці між народами і допомоги країнам, що розвиваються, які знаходяться на економічно і промислово низькому рівні, отже народам Азії, Африки і Латинської Америки, де ще надміру багато бід, голоду, несправедливості з боку владарів цих країн та їх режимів, нехтування найосновніших людських прав, бо це в інтересі великих західних монополій і військово-промислових концернів, для яких ціна людини і її потреби не мають зовсім ніякого значення.

І хоч людство позбавилось страхіть другої світової війни, усунуло більшу кількість воєнних конфліктів, в певному смислі побороло холодну війну і весь світ міг пізнати урожай мирної праці і мирного життя, а зокрема Європа; нова ситуація в світі вказує, що для реакційних сил мир в світі не за смаком, псують мирний клімат навмисним викликанням воєнних конфліктів, відновлюють холодну війну, перешкоджають успішному розвитку всебічної співпраці між країнами з відмінним суспільним ладом і таким чином створюють передумови для згіршення ситуації в світі і в остаточному результаті і умови для спалаху третьої світової війни, для розпочаття якої в нинішній воєнній істерії не треба багато. Недавно більше разів проголошували атомні аврали у військових частинах НАТО, вибухи балістичних ракет в США і нечесна маніпуляція з лічильними машинами, — все це легко може привести до нової нищівної війни, не виключаючи з цього справжні і грішні наміри тих, які за цим всім стоять: президентів, генералів, політичних діячів і відвертих паліїв війни.

Не дивлячись на все це, на відкладення ратифікації ОСВ-2, що унеможливило розпочати переговори про ОСВ-3, СРСР з ще більшою інтенсивністю і рішучістю пред'являє нові і конкретні мирні пропозиції і таким чином пересвідчує весь світ в тому, що не в його інтересі нападати на інші країни і народи, ставити під загрозу світ, як це часто пропагується на Заході, але що йому розходиться лиш про одне, щоб мир стався невідворотною і тривалою вартістю людства, людської праці і людського життя. А ми, християни, говоримо, що саме так правильно, бо мир даний людству в самій основі створення і відновлення, в спасительському ділі, яке зробив Цар миру Спаситель наш Ісус Христос, за який Церква вже майже дві тисячі років неустанно молиться на кожному богослуженні, бо це її послання і така її служба світу.

Тяжко було б підрахувати в цій статті всі ініціативи та всі пропозиції, які СРСР пред'явив в ООН, в різних організаціях, в незлічимої кількості переговорів з урядами і представниками окремих держав і т. д. Як ми мали можливість довідатись з щоденної преси, цих пропозицій Уряду СРСР вже є понад 100, однак многі люди на Заході їх не чууть, не хочуть їх розуміти. Погляньмо ж ближче на найновішу мирну ініціативу СРСР,

яку в формі проекту резолюції і в промові на 35 Генеральній Асамблеї ООН переконливо зачитав міністр закордонних справ Радянського Союзу Андрій Громико. В цих документах одночасно підкреслюється, що війна в сучасних умовах буде означати незлічимі муки для людства у всьому світі, що згіршення відносин між народами є бездумним, бездумною є й неохота приступати на роззброєння і розрядку міжнародного напруження, бо це перечить з Декларацією про поглиблення і зміцнення розрядки міжнародного напруження, яку ухвалила 32 Генеральна Асамблея ООН, і однозначно це веде до всесвітньої катастрофи. Мир, співпраця, розрядка напруження і роззброєння, — це єдина можлива дорога до збереження життя на землі, це мусить бути кредо кожної по-людському роздумуючої людини. Тому СРСР запропонував многі кроки для здійснення цих потреб людства: не поширювати військові блоки на нових членів, не утворювати нові військові угруповання, не милітаризувати інші організації, здійснювати паралельно обмеження ядерної зброї з загальною розрядкою напруження в світі, не підвищувати кількість своїх військ від першого січня 1981 р., зрестися використання ядерної зброї, зокрема проти тих країн, які таку зброю не мають, припинити ядерне випробування, чим самим могли б створитись основні передумови для розуміння між народами, довіра між урядами і поступове роззброєння, що є мрією всього людства, чим самим мирний період після другої світової війни стався б тривалим миром.

В дусі цих миролюбних ідей і з тією самою метою в головному місті Болгарії — Софії відбувалось засідання Всесвітнього парламенту народів за мир, яке на заключення своєї роботи видало Відозву миролюбним силам нашої планети і Хартію Всесвітнього парламенту народів за мир. В цих документах від імені 134 країн світу наводяться причини для збереження миру в світі, на який народи світу мають повне право, бо це запорука і основа справедливого життя на землі, переконливо тут вимагається повне роззброєння, право народів на самовизначення і незалежність, засуджуються всі військові спекуляції і нова тактика й стратегія, бо це грубий обман всього людства. Тому парламент звертається до людей доброї волі прийняти діючі кроки для сповнення відвічної мрії народів — досягти мир у світі. Документ завершується закликом: «Треба діяти!.. Возз'єднаймося в боротьбі за усунення страхіття ядерної війни». На цьому засіданні активну участь брали і найвищі представники церков, які від імені своїх віруючих виразили свою щирі підтримку цього миролюбного форуму і боротьби за мир і своє категоричне Ні війні кожного виду, а особливо ядерній війні, бо вона могла б означати і зникнення життя на землі і це було б найбільшою провинною людства відносно Бога і людини, яка є найкращим і найдосконалішим творінням на землі і яка покликана для участі на житті Божому і до співпраці при опануванні цієї прекрасної планети — ЗЕМЛІ. Тому з боку віруючих, християн і нехристиян останнім часом було зроблено дуже багато позитивного для збереження людства, для встановлення справжнього миру і справедливих міжнародних взаємин на землі. Визначну роль в цьому напрямі відіграє і Християнська Мирна Конференція та інші миролюбні організації, які групують в своїх рядах активних борців за мир.

Нехай Отець Небесний благословить працю тих, що стоять за справедливість і мир у світі. Наш Спаситель Ісус Христос говорив: «Благословенні миротворці, бо вони синами Божими стануть» (Мт. 5, 9). Хто не хоче бути миротворцем і готує смертоносну зброю, той відкидає це усношення Боже і є слугою Сатани. Така людина не може про себе казати, що вона християнин, бо християнин не має нічого проти свого ближнього навіть ні подумати. Тому й апостол Яков писав: «...віра без діл —

мертва» (2, 20). І в цьому напрямі вимагається сказати одне: перестати озброюватись, перестати азартувати з життям на землі, дати людям хліб і все, що потрібно людині для достойного життя, почати жити на началах братерської співпраці і порозуміння, бо всі ми — діти одного Отця нашого Небесного і всі ми маємо одну мету: мир і життя вічне. Справжнє життя може бути лише там, де є справжні люди, а справжні люди можуть бути там, де взаємовідносини базуються на любові. Наші народи вповні ототожнюються з цими пропозиціями, про що на 35 Генеральній Асамблеї ООН говорили представники нашої країни, а також на засіданні Всесвітнього парламенту народів, якому, крім іншого, визначне послання надіслав і президент нашої республіки Густав Гусак. Тому підтримаємо і ми тут дома це зусилля світу своєю щоденною працею згідно з відомим і виправданим гаслом: «Будуй вітчизну — зміцниш мир!»

Прот. Ш. П.

Хартія Всесвітнього парламенту народів за мир

Всесвітній парламент народів за мир відбувся у головному місті Болгарської Народної Республіки Софії в період, коли небезпека війни гостро зростає.

Понад 2 000 учасників, представників різних масових організацій руху і політичних партій, наукових працівників, представників культури, церков, громадських і політичних діячів,

— виражаючи желання і мрію по мирі від імені своїх співгромадян з 134 країн

— будучи глибоко стурбованими згіршенням ситуації в світі і всезростаючими тенденціями для використання сили або загрози війни, до бойкотів і блокад і до психологічної війни, яка отравляє міжнародні стосунки

— будучи стурбованими безмежним зростанням озброєння в світі і розчаровані безвідповідальною політикою, ведучою до дальшої інтенсифікації громадження зброї

— стурбовані дійсністю, що життєві, соціальні, економічні і політичні проблеми пригострились як результат зростання військових витрат, дозріли до обширної і відвертої дискусії про головні цілі і завдання миролюбних сил в сучасній ситуації, до таких заключень:

НАРОДИ МАЮТЬ НЕВІД'ЄМНЕ ПРАВО НА МИРНЕ ЖИТТЯ

жити в мирі є священним і невід'ємним правом кожного людського ества і кожного народу. Мир є цінним майном всього людства, головною умовою і передумовою прогресу.

Соціальні, економічні і політичні права можуть бути застосовані лише, якщо збережеться право на життя в мирі.

Будь-яке порушення цього священного права, планування, підготовка і розв'язання війни є найбільшим злочином проти людству.

Автори т. зв. «нової ядерної стратегії», заснованій на доктрині «обме-

женої ядерної війни», таким чином дровинились проти людству. Ніяка «обмежена», «місцева» або «продовжня» ядерна війна не є мислима. Закономірно переросте у загальну ядерну катастрофу.

Воєннохтиві сили виставляють людство під агутну небезпеку підвищеної ескалації змагань в озброюванні, набагато небезпечнішого і нищівнішого, ніж досі. Спроби досягти воєнну перевагу є не лиш немислимі, але і крайньо небезпечні, бо можуть підняти перегони в озброюванні на якісно новий рівень, які б виривались з-під будь-якого можливого контролю.

Ядерна зброя і всі інші засоби масового винищування мусять бути заборонені.

Головним завданням є боротись проти того, щоб расистські, диктаторські і реакційні режими, які загрожують незалежність сусідніх країн і світового миру, здобули ядерну зброю.

Конче потрібно припинити гарячковите виробництво зброї. Єдиним шляхом, як припинити змагання в озброюванні, є переговори на основі строгого дотримування засад рівності і взаємно врівноваженої безпеки. Іншої альтернативи нема!

Щоб це право на мир збереглось, ми вимагаємо:

- прискорену ратифікацію і виконання угоди ОСВ-2 і продовження переговорів про обмеження стратегічної зброї
- негайне розпочаття переговорів про ракети середньої дальності, включно систем висунутих частин
- симультанне розпущення воєнних аліанцій і ліквідацію всіх заграничних військових баз
- відновлення довіри між країнами, яка в сімдесятих роках вела до визначного прогресу на шляху до розрядки напруження.

Велика відповідальність лежить на учасниках мадрідської зустрічі сигнатарів хельсінського Заключного акту, працювати в цьому дусі і приспіти позитивно до цих цілей. Позачергову важливість мало б конкретне рішення кликати конференцію про воєнну розрядку і роззброєння в Європі.

ПРАВО НА МИР Є ПРАВОМ НА НАЦІОНАЛЬНУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Народи вимагають тривалий і справедливий мир, який би їм забезпечив повне право обрати власний шлях розвитку, встановити соціальну і політичну систему у згоді з їх бажанням. Політика, яка намагається збавити народів від їх прав або їх обмежити, є політикою імперіалістичною. Є в протиріччі з природнім ходом історичного розвитку і в своїй основі є реакційна.

Всі народи мусять мати однакові можливості на соціальний і економічний розвиток.

Ліквідація всіх форм дискримінації, штучних бар'єр в торгівлі, всіх форм перівноправності, диктатури і експуатації в економічних відносинах і вста-

новлення справедливих і рівноправних економічних стосунків є основними правами людства.

Політика дестабілізації проти прогресивних ладів в країнах, що розвиваються, означає справжню агресію, що ведеться психологічними, економічними, політичними і іншими засобами, включно збройної інтервенції. Є порушенням права на мир.

Вогнища напруження загрожують безпеку, свободу і незалежність народів в різних частинах. Одночасно викликають нове коло озброювання, отравляють міжнародну атмосферу і підривають розрядку напруження.

Втручання у внутрішні справи інших країн є в гострому протиріччі з правом всіх народів на мир, свободу і незалежний розвиток.

Недостатній справжній прогрес в реалізації нового міжнародного економічного порядку впливає з факту, що імперіалістичні влади і національні товариства не хочуть здатись своїх привілейованих позицій, як переконливо було доказано на останньому позачерговому засіданні Генеральної Асамблеї ООН.

Згіршення міжнародного напруження є явним поворотом до старої імперіалістичної політики панування над світом. З цієї причини різні частини світу були проголошені «зонами життєвого інтересу» і були створені «готові інтервенційні частини», що загрожує мир, національну незалежність і свободу народів.

РОЗРЯДКА НАПРУЖЕННЯ, ДЕМОКРАТІЯ, СВОБОДА І СОЦІАЛЬНИЙ ПРОГРЕС

Холодна війна, ворожа конфронтація і воєнна істерія перешкоджають соціальному прогресу людства і повному застосуванню основних людських прав і свобод. Виграють на цьому якраз реакційні й агресивні сили, ті самі сили, які здобувають величезні прибутки з виробництва зброї.

Постійне зростання воєнних б'юджетів досягається за ціну трудового народу. Підвищує швидко інфляцію, податі і безробіття. Досвід доказав, що мілітаризація економіки не лише не створює нові робочі можливості, але, навпаки, обмежує їх і вичерпує із суми з б'юджету на здоровоохорону, шкільництво, культуру і дальші соціальні потреби.

Необхідно покласти край злочинній торгівлі виробничників і торговельників із зброєю. Перетворення воєнного виробництва на виробництво для мирних цілей є здійснимим, корисним і в кожному разі та повністю необхідним.

Існування расистських і фашистських диктаторських режимів, які відкидають демократію і основні права на свободу своїх народів, є незлучимим із свідомістю людства. Мілітаризм і міжнародне напруження — це фактори, які створюють придатні умови для антидемократичного пере-

вороту і для збереження фашистських хунт і антинародних диктаторських режимів у владі.

Наростання воєнної істерії, ненависті до інших країн і всієї пропагандійної кампанії, що мають викликати підозріння і недовіру між народами, є в протиріччі з інтересами народу. Засоби масової інформації мусять служити інтересам миру, а не інтересам воєнно-промислових комплексів розбиванням громадської думки брехнею і дезінформаціями.

Ті, які відповідальні за виховання нової генерації, мусять служити ідеалам миру, дружби, солідарності і поваги всіх народів.

МИР Є НАШОЮ СПІЛЬНОЮ СПРАВЕДЛИВОЮ СПРАВОЮ

Війна не є неминучою. Мир може бути збережений і зміцнений.

Однак ніяка країна, ніякий народ, ніяка партія або організація це сама досягти не може. Лише посередництвом спільної боротьби можемо ліквідувати злочинні підступи проти миру в світі. Іншої можливості нема!

Не донустім, щоб хтось нас розділив в спільній боротьбі за пережиття людства! Нехай сила світової громадської думки повністю проявиться і нехай зупинить злочинницьку діяльність тих, які женуть людство дедалі ближче до ядерної пропасті!

Нехай голос народів зазвучить, як ніколи перед тим в масових демонстраціях, петиціях, закликах до парламентів і урядів, в акціях солідарності в національному і міжнародному розсязі.

Настав час, щоб народи всіх країн, які становлять багатство цього світу, пробили свій голос на захист миру і майбутнього людства!

Підтримаймо зусилля урядів, які керуються розумом, реалізмом і доброю волею і стоять за розрядку напруження і роззброєння!

Підтримаймо зусилля руху неангажованих, який з своїм великим антиімлітаристським потенціалом відіграє дедалі активнішу роль в справі збереження миру в світі!

Підтримаймо ініціативи ООН і дальших міжурядових організацій, метою яких є гальмувати змагання в озброюванні, забезпечити мир і безпеку всіх народів і встановити новий міжнародний економічний порядок. Розгорнім все зусилля для реалізації рекомендацій позачергового засідання Генеральної Асамблеї ООН про роззброєння і за якнайшвидше скликання конференції про роззброєння.

Нехай Тиждень акцій за роззброєння від 24 до 30 жовтня, проголошений ООН, і дальші спільні або паралельні акції політичних партій, профспілок, жіночих, молодіжних і студентських організацій, релігійних, культурних і наукових об'єднань підтвердять непохитну волю народів перешкодити небезпечній війні!

Нехай 1981 рік стане передвесною вісімдесятих років і роком вирішального наступу миролюбних сил до пролomu, який би перешкодив громадянству зброї!

З життя Православного богословського факультету

КОМ'ЮНІКЕ КОМІСІЇ ПО ЛЮДСЬКИМ ПРАВАМ РЕГІОНАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ХМК В ЧССР

Засідання комісії відбувалось 17 і 18 вересня 1980 р. в Православному богословському факультеті у Пряшеві після засідання міжнародного секретаріату ХМК в Братиславі, щоб продовжувати свою працю в контексті з планованим засіданням Комітету по продовженню праці ХМК (Айсенах, 13—18 жовтня 1980 р.) і в контексті підготовки на конференцію сигнатарських країн Хельсінського договору в Мадриді (листопад 1980). У засіданні комісії взяв участь 21 член з рядів членських церков і релігійних товариств РО ХМК. Засідання розпочалось молитвою, яку читав Вратіслав Штепанек, священник Церкви Чехословацької Гуситської на текст 1 Тим. 2, 4. Після того учасники заслухали доповідь проф. д-ра Карола Габріша «Дорога в Мадрид», а також доповідь проф. д-ра Йосефа Смоліка «Людські права і соціальна справедливість» та інформацію доц. д-ра Ярослава Шуварського, канцеляря Православної Церкви про підготовку на засідання ВПП в Айсенаху. Дальші промови в комісії зачитали Мирослав Кишка, секретар ГБУ Словацької Євангеліцької Церкви а. в., «Відношення між індивідуальними і соціальними правами», доцент Православного богословського факультету Мілан Герка «Антропологічні мотиви в питанні людських прав» і консистор Чесьобратської Церкви Євангеліцької Емануел Гумл «Про пріоритет людських прав». Голоували на засіданні декани богословських факультетів проф. д-р Карол Габріш і проф. д-р Йосеф Смолік.

На другий день засідання члени комісії взяли участь у православному богослуженні у каплиці факультету. Попім було ухвалено ком'юніке і лист Президії Регіонального об'єднання ХМК, в якому висловлено пропозиції для дальшої праці комісії і ініціативи для засідання ВПП ХМК в Айсенаху. Комісія займалась і дальшими студійними темами членів комісії.

Керівництво комісії виразило подяку Николаю, єпископу Пряшівському, і Никанору, єпископу Михалівецькому, які особисто поздоровили засідання комісії, а також декану Православного богословського факультету в Пряшеві проф. д-ру Штефану Пружинському за гостеприємність, що стало хорошою нагодою для зміцнення єкуменічних зв'язків.

Учасники обговорили позитивні і негативні сторони нинішньої ситуації і констатували, що більшість церков та їх членів й єкуменічні премії зуміли протистояти проти спроб відновити холодну війну, не піддалися істерії, яку викликають декотрі кола на Заході.

Члени комісії підтримали голоси продовжувати процес розрядки, роззброєння і поглиблення довір'я. Загрозу процесу розрядки і поглиблення недовіри члени комісії видять в навмисно викликаних конфліктах в різних частинах світу (напр., в Болівії, Сальвадорі, Чілі, в Латинській Америці, в Південній Африці і на Близькому Сході, в Південно-Західній Азії). Особливо небезпечною загрозою вважають директиву американського прези-

дента Картера ч. 59 про т. зв. «обмежену нуклеарну війну» і рішення НАТО розмістити ракети середньої дальності в Європі.

На засіданні комісія підкреслила позачергове значення конференції в Мадриді і очікує, що не пройдуть поза увагою голоси скуменічних премій, парламенту народів в Софії, засідання ВПП в Айсенбаху та голос громадської думки і буде рішучим кроком до здійснення Хельсінських угод в цілому розсязі.

Тому підтримує засади семінару ХМК в Будапешті (травень 1980) і проголошення консультації Конференції Європейських Церков в Ель Ескоріалу (червень 1980), в яких церквам рекомендується послідовно вимагати припинення змагань в озброюванні, рагіфікацію ОСВ-2, абсолютну заборону нуклеарних випробувань і хімічної зброї, продовжування переговорів у Відні, створення постійної структури для інформації й обміну поглядами в галузі Хельсінських угод і послідовне виховування в душі миру. Неділя 9 листопада, планована на підтримку конференції в Мадриді, має бути прямим виявленням волі християн послідовно реалізувати заключення в Хельсінкі, щоб міг відбутись європейський конгрес про роззброєння.

В боротьбі за справедливість, за ліквідацію расизму, за новий економічний порядок висувається на перше місце значення боротьби за соціальні права і визволення пригночених народів. Участь на Христовій справедливості можуть Церкви очікувати лиш тоді, коли зусиллям за соціальну справедливість і мир у світі створяться сприятливі умови для застосування людських прав. Всі ці аспекти життя в мирі будуть предметом обговорень ВПП ХМК в Айсенбаху з основною темою «Божий Завіт і наша відповідальність — християни за розрядку напруження, роззброєння і справедливість».

Учасники в розмові про богословські і практичні аспекти справедливості і людських прав і в товаристві «Слова і молитви» прийняли з Слова Божого знову заклик до молитв-прошень за мир, за позитивні результати конференції в Айсенбаху і ангажовану мирну діяльність.

ДЕКАНАТУ ПРАВОСЛАВНОГО БОГОСЛОВСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ, ПРЯШІВ

Дорогий отче декане, отці і браття професори, любими браття і студенти!

З нагоди розпочаття нового навчального 1980/1981 року засилаю Вам щире вітання і архіпастирське благословіння.

Дозвольте мені пригадати Вам слова великого вчителя Церкви св. апостола Павла: «Про те піклуйся, у тім пробувай, щоб успіх твій був явний для всіх. Уважай на самого себе та на науку, тримайся цього. Бо чинячи так, ти спасеш і самого себе, і тих, хто тебе слухає» (1 Тим, 4, 15-16).

Згадані повчальні слова св. апостола Павла стосуються також і викладачів факультету, її слухачів, духовних і всіх нас. Тому на цьому академічному урочистому розпочатті нового навчального року з молитвою на поміч Богу починається нова сторінка історії в нашій Церкві. Тому всі ми з всією серйозністю повинні взятись за поставлені перед нами завдання. Як в минулому, так і сьогодні учителі турботливо підготовляють духовну

почву молодих сердець та розум слухачів, до яких будуть засівати сім'я Слова Божого і богослов'я взагалі. Зусилля кожного буде овите вінком майбутніх успіхів і належним свідоцтвом. Тут виникає питання чогось вищого, ніж відмітка на свідоцтві. Ви, напевне, видасте із себе набагато більше, адже ви собі вибрали високу і благородну мету.

У своїх лекціях ви будете розкривати ті глибини і таїни Царства Божого, які Ісус Христос проповідував своїм ученикам, і вони вписались у ряди наслідників Ісуса Христа. Це духовне багатство має і наша Православна Церква. Богослов'я справді з боку розумового і наукового є дуже багатим і привабливим для кожної віруючої людини. Має також багато важливих проблем, які, однак, варто вивчати не поверхово, але зосереджено йти в глибину. Кожен вчитель і зокрема слухач був би жалогідний, якби не був натхнений жодною дисципліною теології. Але ми знаємо і те, що багатство думок і наукова привабливість не є лиш просто формальною ознакою, але мусить їх супроводити і сила віри і правди Божої, що впливають із Священного Писання.

Теологія — не просто система думок для самого вчителя або студента богослов'я, але служба Церкві, її членам, а також служба своєму суспільству. Св. Писання завжди має викладатись новим способом, що від теолога і духовного очікує Церква і його країна. Ми знаємо це на прикладах, що в минулому ніколи богослов'я миру не було так глибоко розпрацьоване, як сьогодні, коли ми включились до великої кількості прихильників миру. Це дуже важливе, і маємо це поглиблювати. Це також становить смисл апостольського слова, згаданого на початку цього послання до Вас.

«Уважай на себе та на науку». Це незакінчене речення має в собі дві основні справи богословської служби. Передусім будь пильним до себе. Здається, що апостол кожного з нас попереджує, щоб все нас не інтересувало поверхово, але що нам нового дає богослов'я, як свого часу афінські філософи при проповідуванні апостола Павла в Ареопазі. Богослов'я без віри не дасть студенту бажаного результату. На збагаченні богослов'я має виростати і наша віра, віра у вічну правду Богу і спасіння душі. І це одночасно служить для пояснення справжньої віри, яка деколи є і неясна. Ніхто не може, професор чи студент, створювати свою власну теологію, немовби в якійсь лабораторії. Це нам якраз нагадує наша пастирська практика протягом 40 літ. Вийдуть богословці з факультету, стануться священиками, і там відчують, що стали самостійними вчителями вірників. Це правильно доти, поки впроваджують у свою практику все те, чому навчались на богословському факультеті. Не сміє створюватись власна теологія і впроваджувати її в богослужбовий перядок або при проповідуванні Слова Божого, але лиш те, що зберегла Православна Церква і її порядок.

І тут, дорогі отці, браття професори і студенти, нове повчання. Не допустіть запроваджувати на факультеті те, що чуже для Православної

Церкви. Необхідно строго виховувати наше покоління в справжньому православ'ї, щоб такі нові духовні виходили на Божу ниву.

Не можемо позбавлятися відповідальності і за лаїцьких членів нашої Церкви. Виконуймо свідомо свою справу перед лицем Божим, Який видить головню наше серце, чим воно повне. Дбайте не лиш на зовнішню чистоту, але на духовну моральну чистоту. Ваше поводження, дорогі брати студенти, має бути взірцеве, і в цьому Вам служать прикладом Ваші професори. Всюди наша віра має проявлятися у відданості Христовій Церкві. Ви, які готуетесь прийняти Дари Духа Св. у святості хиротонії, станьте справді надобою у Вас перебуваючого Духа Святого і його силою будете виконувачі таїн Божественних.

Апостол Павло нас повчає: «Уважай на самого себе». Треба дбати про себе завжди, в церковній службі, а як громадянин треба бути чесним і відданим своєму народу. Все твоє поводження має бути узгоджене як з державними законами, так і з церковним порядком. На священика і на богословця люди дивляться як на зразок; коли ж строго тебе карають і критикують, необхідно виправитись, бо люди не пробачать ні одне твоє падіння. Не сміємо собі говорити, що все ж таки і я лиш людина і як така можу собі дозволити те чи інше. Ні, ніколи не сміємо доходити до таких заключень. Навпаки, всі ми маємо бути вдячними за такий строгий погляд на нас, що буде спрямовувати нашу діяльність.

Ціла ваша праця і майбутня діяльність нехай супроводиться щирістю, вірою, любов'ю і надією на Божу поміч.

Дорогі отці і браття вчителі, браття студенти богослов'я. Посилаю Вам і дорогому отцю спиритуалу якнайсердечніше вітання з нагоди розпочаття нового навчального року і в своїх молитвах прошу для Вас дари Духа Святого. Нехай проквітає Ваше життя і діяльність на належному рівні. І нехай Ваше зростання, брати студенти, буде не лиш фізичне, але також духовно піднімайтесь вище і вище в добрих ділах на славу Богу, на радість Ваших батьків і на благо Православної Церкви, а також на користь і розквітлюбимої соціалістичної країни.

Мир всім Вам і благодать Божа!

Від серця люблячий Вас

† ДОРОФЕЙ,
митрополит Празький
і всієї Чехословаччини.

«А як молитесь, то не будьте, як ті лицеміри, що люблять ставати й молитися по синагогах та на перехрестях, щоб їх бачили люди. Поправді кажу вам: вони мають уже нагороду свою» (Мт. 6, 5).

«Ті, хто надію складає на Господа, вони як Сіонська гора, яка не захитається, яка буде стояти повік» (Пс. 124, 1).

Релігійно-церковна література Київської Русі

(Закінчення. Початок у попередньому номері).

Згодом появилася в нас й оригінальна література. Вона була просякнута релігійними поняттями, подібно як і перекладницька. Про письменство княжої Русі говорить історія літератури. А тут треба підкреслити, що пам'ятників оригінальної літератури збереглося до наших днів не багато. З певністю можна твердити, що багато цінних творів загинуло під час татарського лихоліття. Тим більше, що тоді ще не знали друкарської науки, твори переписувались в кількох примірниках, легко могли затратитись.

Оригінальні твори княжої доби можна поділити на різні такі групи: історичні, моральні, догматичні, богослужбові. Нас особливо цікавлять історичні твори, так звані літописи.

Це були хроніки, де записувались важні події по рокам, починаючи від сотворення світу, що мало статись 5508 року перед народженням Христа. Літописи в нас списувано за прикладом хронік візантійських. До найвидатніших літописів належить «Повість временних літ», авторство якого приписують преподобному Нестору, ченцеві Києво-Печерського монастиря. За прикладом візантійських житій святих і в нас твориться Києво-Печерських патерик, де списані подвиги ченців цього монастиря. Слова й поучення Східних Отців церкви викликають у нас проповідницькі твори.

Наслідуючі перекладні твори грецьких авторів, наші письменники не йдуть за ними наосліп, а подають новий зміст і своє рідне патріотичне забарвлення.

До оригінальних історичних творів треба зачислити перш за все відомий літопис Нестора, Київський і Галицький літописи. Заслугою нашої Православної Церкви є те, що вона зберегла ці неоціненні скарбниці по сьогоднішній день. Ченці по монастирях чи священики при княжих дворах записували нашу бувальщину і при тому заносили в літописи зразки народної творчості — перекази і легенди. Літописи наші просякнуті духом християнської ідеології: всі події й історичні факти нав'язані християнською філософією, що перша причина всіх речей — Божий Промисел. Бог вкладає в ум князів добрі думки на хосенні діла, Бог шле страх невірним: а всі злі поступки — це підплетти диявола, з яким належить боретись. В літописах багато прикладів праведного життя, і догана за лиходійство.

Крім літописів збереглися до наших днів життя святих. Це так звані «сказання» і «патерики». Наприклад: «Пам'ять і похвала князю Володимирі як хрестився Володимир і дітей своїх хрестив і всю землю руську від кінця до кінця і як хрестилась бабка Володимира Ольга раніш Володимира». Автор цього сказання преподобний монах Яків. Він же написав: «Сказання страстей и похвала о убіені св. мучеників Бориса і Гліба». Про Бориса й Гліба писав також преподобний чернець Нестор. Заголовок його твору такий: «Читання про життя і погублення блаженних страстогерців Бориса і Гліба». Він написав також «Житіє Феодосія» (1091 року), коли віднайдено було мощі святого.

Київський патерик мав кількох авторів. Одним з важніших це наш преподобний Нестор літописець. Він зазначає в своєму творі, що славетний Печерський монастир засновано 1051 року преподобним Феодосієм, якого смерть наступила 1074 року.

З княжої доби заховались численні проповіді морального і догматичного змісту. Як видно із змісту, моральні проповіді призначались для простолюття, а догматичні для освічених верств. І так маємо 5 поучень Феодосія Печерського братії цього монастиря і 2 проповіді, призначені для мирян. В творі І. Власовського є поданий зміст цих проповідей.

З цього твору довідуємося, що в монастирі був звичай за обідом співати три тропарі і пити три чаші вина: в честь Христа Спасителя, Пресвятої Діви і за князів. Це теперішні тости.

При тій нагоді випадало би сказати кілька слів про видатного проповідника княжих часів: преподобного Кирила, єпископа Турівського.

Кирило Турівський народився 1130 року в Турові. Рано поступив у монастир свв. Бориса і Гліба в родинному місті. Був сином багатих батьків. Був добре обізнаний з візантійською тогочасною літературою. Може, вплинув на нього місцевий княжий двір: грецька царівна була замужем за турівським князем. Сам Кирило був видвигнений на турівського єпископа і виконував архієрейські обов'язки на протязі 12 років (1157—1169). Помер 1182 року. Осталися по ньому 8 проповідей: на Вербну неділю, Великдень, неділю Фоміну, жон-мироносиць, розслабленого, сліпородженого, Вознесіння і на неділю святих Отців. Проповіді — абстрактні, риторичні, багато в них образів і символів. Зразок проповіді Кирила Турівського знаходимо в творі Власовського.

З княжих часів лишилися ще багато творів богослужбових. Маємо перекладну літературу й оригінальну. До оригінальної слід зачислити службу в честь святих князів Бориса й Гліба, написану київським митрополитом Йоаном, 27 молитов Кирила Турівського і молитву св. Феодосія Печерського, що її наші предки клали в домовину своїм небіжчикам.

Тут треба ще згадати про полемічну літературу хоч би кількома словами. Православна Церква на Русі, як складова частина царгородського партіархату, ставилась до західної церкви так само, як і грецька. Ні до 1054 року, ні після цього ніяких особливо живих відносин між Руссю і Римом зауважити не можна. Якби вони мали місце, то, очевидно, в наших стародавніх літописах залишилися би про це якісь сліди. Лише якість ненароком згадують про посольства пап з Риму до київських князів.

Західні літописи говорять про таке посольство німецького імператора Оттона I до княгині Ольги. Це посольство прибуло на Русь 961 року під проводом єпископа Адальберта. Але на Русі воно не мало жодного успіху, а сам єпископ Адальберт ледве живий повернувся в рідні спори. При св. князі Володимирі було три посольства від римського папи: одне прибуло до Корсуня десь 988 року, а дві інші трохи пізніше (991 і 1000 року). Останнє посольство прибуло в супроводі поєлів від королів чеського та угорського.

Володимир Великий двічі посилав своїх послів у Рим. Але цей факт не належить толкувати у формі релігійного відданства, це був політичний етикет. Сама Київська митрополія з великим застереженням ставилась до римських пап і їхніх спроб зав'язати інтимні стосунки з Руською Церквою. Митрополит Лев ще за життя Володимира пише трактат грецькою мовою під заголовком «Льва, митрополита Переяславського, на Русі, до римлян про опресноки».

В цьому творі митрополит доводить безпідставність уживання латинянами опресноків і вказує на різні відмінності двох церков (піст в суботу, літургія в будні дні великого посту, celibат, походження св. Духа).

Після формального розриву обох церков проти латинян пише митрополит Київський Георгій в творі п. заг. «Стязанія з латиною». Тут автор видвигає щось 27 блудів римської церкви.

Наступний митрополит Йоан II (1077—1089) написав до римського папи Климента III послання у відповідь на пропозицію папи вступити в переговори з римською церквою. Автор начисляє тут всі блуди і помилки римської церкви. Він радив папі в справі воз'єднання церков звернутися безпосередньо до царгородського патріарха.

Накінець треба сказати, що проти латинян писав ще київський митрополит Никифор I (1103—1121). Він залишив по собі два послання проти римлян. Одне з них буде написане для князя Володимира Мономаха, друге для волинського князя Ярослава Святополковича. Обі послання містять в собі коротку історію розриву обох церков.

Підсумовуючи написане, приходимо до висновку, що наші предки прийняли християнство зі Сходу, а разом з тим, прийняли й візантійський обряд. На протязі довгих століть наш народ і князі берегли православну віру як найдорожчий свій скарб і з молодечим ентузіазмом заступилися за нею. Свої переконання вони списали в творах, а деякі з них збереглися по сьогоднішній день.

Прот. І. Карпак.

З життя Пряшівської єпархії

АРХІЄРЕЙСЬКІ БОГОСЛУЖБИ

● У вересні Преосвященніший владика Николай служив св. Літургію з пряшівським духовенством у кафедральному храмі в Пряшеві 7-го і 21-го вересня.

ДОРОГІ ГОСТІ

● На запрошення Блаженнішого

митрополита Дорофея у нашу країну прибула чотиричленна делегація Руської Православної Церкви на чолі з Високіпреосвященнішим Варфоломієм, Архієпископом Ташкентським і Середньоазійським. Делегація була в гостях Пряшівської єпархії, в якій перебувала 4 дні.

Спогад на одпуст у Лютині, 1980 р.

Ладомирова 1980. На фото: Високопреосвященніший Варфоломій і Преосвященніший владика Николай. Внизу: наше духовенство з гостями з Руської Православної Церкви.

ХРАМОВІ СВЯТА

● 3 нагоди храмового свята у Ладомировій Свидницького округу приход відвідали дорогі гості з Руської Православної Церкви, яких супроводив Преосвященніший владика Николай, єпископ Пряшівський, і о. архімандрит Володимир, настоятель Подвор'я Руської Православної Церкви в Карлових Варах, де разом з нашими священиками з близької околиці служили св. Літургію. Проповідь на тему Євангелія говорив о. прот. Василь Сливка. По св. Літургії Преосвященніший владика Николай представив вірникам дорогих гостей, після чого Високопреосвященніший владика Варфоломій подякував владіці Николаю за привітання і щирими словами поздоровив весь наш віруючий народ і висловив побажання, щоб всі ми могли радуватись з мирної праці на цілому світі, щоб люди краще взаємно зносились і щоб Боже Ймення славословилося у кожному куточку земної кулі. Вірники були натхнені честю, що до них прибу-

ли такі дорогі гості і розходились додому з великим духовним заспокоєнням.

● 21 вересня ц. р. вірники Пряшівського приходу відзначали храмове свято. Св. Літургію служив Преосвященніший владика Николай з пряшівським духовенством. На тему Євангелія проповідував о. прот. Йоан Лаката, окружний архідекан із Бардієва. Вірників з нагоди свята поздоровив і Преосвященніший владика Николай.

КОНСУЛЬТАЦІЇ ПРЕДСТАВНИКІВ ПРАВОСЛАВНИХ ЦЕРКОВ

● Від 20 до 26 вересня ц. р. відбулись консультації представників православних автокефальних церков у монастирі Жіча (Югославія) на тему: «Проповідання і вчення про Христову віру сьогодні». За нашу Церкву в консультації взяв участь о. прот. Михайло Кернашевич, директор Єпархіальної Ради в Пряшеві.

З життя Михалівецької єпархії

АРХІЕРЕЙСЬКІ БОГОСЛУЖЕННЯ

● 14 вересня ц. р. на свято Воздвиження св. Хреста, як і в неділю, 28 вересня, Преосвященніший владика Никанор служив св. архієрейську Літургію в православному храмі в Михалівцях за участі духовенства. Проповідував владика Никанор.

ТРАДИЦІЙНІ ОДПУСТОВІ ТОРЖЕСТВА

● Православні вірники Кошиць і

околиці 7 вересня ц. р. відзначили своє храмове свято. В одностових торжествах взяв участь Преосвященніший владика Никанор, якого супроводжував директор ЄР прот. Йоан Хома. Владика у дверях храму вітав настоятель приходу д-р Михайло Спишак. Св. Літургію служив владика за участі прот. И. Хоми, о. Ладіслава Білого і настоятеля приходу. Проповідував на тему свята владика Никанор, який накінець поблагословив всіх вірників.